

Redactioneel

Het tandheelkundig wetenschappelijk onderzoek getoetst

1 Inleiding

Is in 1993 het tandheelkundig onderwijs in Nederland op kwaliteit getoetst door middel van een visitatiesysteem, thans is het het wetenschappelijk onderzoek dat kritisch is beoordeeld. Het voorstel tot deze toetsing is destijds uitgegaan van de universiteiten.

De beoordeling is openbaar gemaakt in het rapport 'Discipline-advies Geneeskunde 1994', dat onder verantwoordelijkheid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) is opgesteld. Het tandheelkundige deel van het rapport is elders in deze aflevering (bl. 97-110) onverkort weergegeven, niet met de gedachte dat de algemeen-practicus de tekst van a tot z geboeid zal lezen, maar om hem een indruk te geven van de structurering en de beoordelingssystematiek van het wetenschappelijk onderzoek in de jaren negentig.

Bij de beoordeling is het onvermijdelijk dat de actualiteit enigszins in het gedrang is gekomen. Het bleek bijzonder moeilijk om de gegevens over de beoordeelde periode, 1988 tot en met 1991, op zo uniform mogelijke wijze tijdig uit handen te krijgen van de medische en tandheelkundige faculteiten. De KNAW-commissie merkt hier zelf over op dat het verlies van actualiteit van enkele jaren niet zo erg is, aangezien de kwaliteit van onderzoek in enkele jaren niet dramatisch lijkt te kunnen veranderen.

De beoordeling is vooral gebaseerd op een kwantitatieve analyse van internationaal gerespecteerde (hard-core) tijdschriften. Daarbij is nog onderscheid gemaakt tussen de impactfactor, een soort ranglijst, van het betreffende tijdschrift en het aantal malen dat een bepaalde publikatie is geciteerd. In de afgelopen februari-aflevering is daar door Beertsen en Habets uitvoerig over gerapporteerd.¹

Bij de beoordeling is vooral aandacht besteed aan de inhoudelijke samenhang van de onderzoeksprogramma's en de omvang daarvan. Tevens is gelet op het wervend vermogen op het gebied van het aantrekken van onderzoekers met behulp van andere bronnen dan de reguliere, zogenaamde 1e geldstroom, afkomstig van de universiteiten. Zo worden een 2e geldstroom (bijvoorbeeld NWO), een 3e geldstroom (zogenaamde collectebusfondsen) en een 4e geldstroom (industriële contractonderzoek) onderscheiden. Bovendien is gekeken naar formele internationale samenwerkingsverbanden die blijven uit gezamenlijke publikaties en subsidies.

Als algemene opmerking beveelt de KNAW-commissie aan om tot een interuniversitaire krachtenbundeling in de tandheelkunde te komen in de vorm van een onderzoeksschool Tandheelkunde. Zoals bekend, is aan deze aanbeveling inmiddels al voldaan, ook al is de onderzoeksschool Tandheelkunde op dit moment nog niet formeel als zodanig door de KNAW erkend. In dit verband zij nog opgemerkt dat recent alle bij de onderzoeksschool Tandheelkunde betrokken medewerkers bijeen zijn geweest, een voor Nederland en wellicht ook internationaal gezien nogal bijzondere gebeurtenis.

2 Het rapport nader toegelicht

Het tandheelkundig onderzoeksprogramma is door de KNAW-commissie onderverdeeld in twaalf subdisciplines.

Het zal de lezer duidelijk zijn dat niet ieder onderzoek altijd even goed inpasbaar is in deze subdisciplines en dat bovendien sommige onderzoeken in meerdere subdisciplines inpasbaar zijn. Sommige subdisciplines zijn in clustervorm beoordeeld. Dit geldt voor de cariologie, endodontologie en pedodontologie.

Systematisch zijn de diverse subdisciplines voorzien van een toelichting over de internationale ontwikkelingen, de stand van zaken in Nederland en de aansluiting van Nederland op de internationale ontwikkelingen. Vervolgens is per tandheelkundige faculteit het op het betreffende vakgebied uitgevoerde onderzoek voorzien van een eindoordeel en een toekomstverwachting. Het merendeel van de beoordelingen beweegt zich op het niveau van voldoende en goed. Op enkele plaatsen heeft men zich van een oordeel onthouden op grond van de kleinschalige omvang van het onderzoek. Daarnaast zijn er ook enkele onvoldoendes uitgedeeld.

3 Wat gebeurt er met de resultaten van het rapport?

Het discipline-advies zal zeker binnen en buiten de universiteiten als instrument worden gehanteerd om het wetenschappelijk onderzoek verder te structureren en waar nodig en mogelijk te verbeteren. Het zal onvermijdelijk zijn dat zich in dat proces tweeslachtige situaties zullen voordoen. Enerzijds is het denkbaar dat goed beoordeeld onderzoek juist op grond van de goede beoordeling nog verder zal worden versterkt en dat men nog meer succes zal hebben bij het verwerven van onderzoeksplaatsen vanuit of buiten de eigen universiteit. Aangezien het totale onderzoeksbudget min of meer gelimiteerd is, kan een dergelijke versterking alleen maar ten koste gaan van het als zwak beoordeelde onderzoek. Ten dele lijkt dat een logische en zelfs gewenste ontwikkeling. Anderzijds is het denkbaar dat er overtuigende argumenten zijn om zwak onderzoek te versterken, bijvoorbeeld omdat dat belangrijk is voor een bepaalde subdiscipline in de tandheelkundige zorgverlening.

Voor de onderzoekers zelf heeft het rapport al lang zijn werk gedaan. Immers, de gehele procedure is al enkele jaren geleden op gang gebracht en men heeft merendeels zelf zijn onderzoeksresultaten moeten verzamelen. Bovendien zijn de tandheelkundige onderzoeksprogramma's en soms ook de individuele onderzoekers in hun eigen faculteiten al eerder aan een vorm van beoordeling onderworpen geweest.

Het zou een omissie zijn hier onvermeld te laten dat de KNAW-commissie het tandheelkundig onderzoek een groot compliment heeft gemaakt door op te merken dat de resultaten die zijn verkregen uit onderzoek naar preventie van tand- en steunweefsel, een sterke invloed hebben gehad op de tandheelkunde.

I. van der Waal

Literatuur

- 1 Tandheelkundig onderzoek in Nederland: een plaatsbepaling. Beertsen W, Habets LLMH. Ned Tijdschr Tandheelkd 1995; 102: 44-8.